

Datum van inontvangstneming : 01/12/2020

Zaak C-491/20

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

24 september 2020

Verwijzende rechter:

Sąd Najwyższy (Polen)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

15 juli 2020

Verzoekende partij:

W. Ż.

Verwerende partijen:

A. S.

Sąd Najwyższy

Voorwerp van de procedure in het hoofdgeding

Vaststelling dat een rechter geen dienstbetrekking bij de Sąd Najwyższy heeft

Voorwerp en rechtsgrondslag van de prejudiciële verwijzing

Rechtsstaat – Artikelen 2, 4, 19 VEU – Artikelen 267, 279 VWEU

Prejudiciële vragen

- 1) Moeten artikel 279 VWEU en artikel 160, lid 2, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof, gelezen in samenhang met artikel 4, lid 3 en artikel 19, lid 1, VEU alsmede met punt 1), eerste en tweede streepje, van het dictum van de beschikking van het Hof van Justitie van 8 april 2020, Commissie/Polen (C-791/19 R, EU:C:2020:277), aldus worden uitgelegd dat

de president van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy, wegens de opschorting van de toepassing van artikel 3, punt 5, artikel 27 en artikel 73, lid 1, van de ustawa o Sądzie Najwyższym (wet inzake de Sąd Najwyższy) van 8 december 2017 (geconsolideerde versie; Dz. U. 2018, pos. 825), zoals gewijzigd, tot aan de uitspraak in zaak C-791/19 R niet kan verzoeken om overdracht aan de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy van het dossier in een zaak betreffende de vaststelling dat een rechter geen dienstbetrekking heeft bij de Sąd Najwyższy?

- 2) Moet artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in samenhang met artikel 2 en artikel 4, lid 3, VEU, alsmede met het recht op toegang tot een gerecht aldus worden uitgelegd dat een nationale rechter die uitspraak doet in een zaak betreffende de vaststelling dat een rechter geen dienstbetrekking heeft bij een nationale rechterlijke instantie ten gevolge van wezenlijke tekortkomingen tijdens de benoemingsprocedure, verplicht is voorlopige maatregelen te gelasten en de verweerder in een dergelijke zaak, op straffe dat de handelingen of de beslissingen van een dergelijke rechter geen effect sorteren, te verbieden uitspraak te doen in alle andere onder het Unierecht vallende zaken, en de andere organen te gelasten geen zaken aan deze verweerder toe te wijzen of hem te aan te wijzen voor rechtsprekende formaties?
- 3) Moeten artikel 2 en artikel 4, lid 2, gelezen in samenhang met artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en het beginsel van recht op toegang tot een gerecht aldus worden uitgelegd dat:
  - a) de nationale rechter moet voorbijgaan aan het verbod op „het aan de orde stellen van het mandaat van de rechters” en op „het vaststellen of beoordelen van de rechtmatigheid van de benoeming van een rechter of van de uit deze benoeming voortvloeiende bevoegdheid tot uitvoering van taken op het gebied van de rechtsbedeling”, zoals neergelegd in artikel 29, leden 2 en 3, van de wet inzake de Sąd Najwyższy van 8 december 2017 (geconsolideerde tekst: Dz. U. van 2018, positie 825), zoals gewijzigd, aangezien de eerbiediging door de Unie van de grondwettelijke identiteit van de lidstaten de nationale wetgever niet de bevoegdheid verleent om regelingen in te voeren die afbreuk doen aan de fundamentele waarden en beginselen van de Unie?
  - b) de grondwettelijke identiteit van de lidstaten het recht op een onafhankelijk gerecht dat bij wet is ingesteld niet kan uitsluiten wanneer de benoemingsprocedure voorafgaand aan de overhandiging van de akte van benoeming de gebreken vertoont die zijn beschreven in de prejudiciële vragen die zijn gesteld in de zaken C-487/19 en C-508/19 [Or. 3] en het voorafgaande gerechtelijke toezicht op deze procedure opzettelijk en kennelijk in strijd met de nationale grondwet is uitgesloten?

- 4) Moeten artikel 2 en artikel 4, lid 2, VEU, in samenhang met artikel 19, lid 1, tweede alinea VEU en het beginsel van het recht op toegang tot een gerecht alsook artikel 267 VWEU aldus worden uitgelegd dat de inhoud van het begrip constitutionele identiteit van een lidstaat met betrekking tot het recht op toegang tot een gerecht slechts bindend voor een rechter in laatste aanleg van een lidstaat kan worden vastgesteld in het kader van de dialoog tussen het Hof van Justitie en die rechterlijke instantie of andere nationale rechterlijke instanties (bijvoorbeeld het grondwettelijke hof) door gebruikmaking van de prejudiciële procedure?
- 5) Moeten artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU en het algemene beginsel van het recht op toegang tot een gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld aldus worden uitgelegd dat een rechter in laatste aanleg van een lidstaat een verzoek tot overdracht van het dossier afwijst, in welk dossier hij een prejudiciële vraag heeft gesteld aan het Hof, wanneer dit verzoek is ingediend door een persoon die tot rechter is benoemd op grond van nationale bepalingen en in omstandigheden die leiden tot de instelling van een rechterlijke instantie die niet voldoet aan de vereisten van autonomie en onafhankelijkheid en geen bij wet ingesteld gerecht is, zonder de procedure die aan de orde is in zaak C-508/19 of in het arrest van 19 november 2019, A.K. (Onafhankelijkheid van de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy) (C-585/18, C-624/18 en C-625/18), vooraf geheel te moeten uitputten?

Volgen vragen die identiek zijn aan die in zaak C-508/19 (herhaling van deze vragen)

Aangevoerde bepalingen van Unierecht

Artikelen 2, 4 en 19 VEU

Artikelen 267 en 279 VWEU

Aangevoerde bepalingen van nationaal recht

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (grondwet van de Republiek Polen) van 2 april 1997 (Dz. U. 1997 nr. 78 pos. 483), artikel 179

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyżym (wet van 8 december 2017 inzake de Sąd Najwyższy (geconsolideerde tekst: Dz. U. van 2019, positie 825, zoals gewijzigd), artikel 3, artikel 26, lid 2, eerste volzin, artikel 27, artikel 29, leden 2 en 3, artikel 72, lid 1, artikel 73, lid 1, en artikel 75, lid 1

Ustawa z dnia 20 grudnia 2019 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (wet van 20 december 2019 tot wijziging van de wet op het gewone rechtssysteem, de

wet inzake de Sąd Najwyższy en verschillende andere wetten (Dz. U. van 2020, positie 190), artikel 2

Korte beschrijving van de feiten en het geding

- 1 W. Ż. (verzoeker) heeft tegen A. S. (verweerder 1) en de Sąd Najwyższy (verweerder; hierna: „SN”) een verzoek tot vaststelling en een verzoek tot conservatoire maatregelen ingediend. Verzoeker heeft verzocht vast te stellen dat verweerder 1 geen dienstbetrekking heeft als rechter van de SN. Verzoeker is rechter bij de Sąd Okręgowy K (rechterlijke instantie in eerste aanleg K, Polen). Op 27 augustus 2018 is verzoeker bij beslissing van de president van de Sąd Okręgowy K. overgeplaatst van de IIe sector civiel van de Sąd Okręgowy K. naar Ie sector civiel van datzelfde gerecht. Verzoeker is onder aanvoering van materiële en procedurefouten tegen deze beslissing opgekomen bij de Krajowa Rada Sądownictwa (nationale raad voor de rechtspraak; hierna: „KRS”). De KRS heeft verklaard dat niet op het beroep van verzoeker hoefde te worden beslist. Verzoeker is tegen de uitspraak van de KRS opgekomen bij de Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego (kamer voor arbeids- en socialezekerheidszaken van de Sąd Najwyższy, Polen) (hierna: „IPiUS SN”). Op 26 oktober 2018 is de zaak verwezen naar de Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych Sądu Najwyższego (kamer voor buitengewone controle en publieke aangelegenheden van de Sąd Najwyższy, Polen; hierna: „IKNiSP SN”). Verzoeker heeft verzocht tot wraking van alle zittende, bij naam genoemde rechters van de IKNiSP SN en de Izba Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego (tuchtkamer van de Sąd Najwyższy) (hierna: „tuchtkamer van de SN”), met het betoog dat zij wegens de wijze waarop zij waren benoemd niet voldeden aan de vereisten van onpartijdigheid en onafhankelijkheid. Ingevolge de beslissing van de eerste president van de Sąd Najwyższy (hierna: „EPSN”) moest het door verzoeker ingediende verzoek tot wraking van de rechters uit de rechtsprekende formatie worden onderzocht door de Izba Cywilna Sądu Najwyższego (civiele kamer van de Sąd Najwyższy) (hierna: „IC SN”).
- 2 Op 20 februari 2019 heeft de president van de Republiek Polen verweerder 1 benoemd als rechter bij de IKNiSP SN; gelet op de datum van zijn benoeming was het verzoek tot wraking niet tegen hem gericht. Op 8 maart 2019 wees verweerder 1, in een uitspraak in enkelvoudige kamer, het hoger beroep van verzoeker af zonder over het dossier te beschikken, aangezien dat dossier zich bevond bij de IC SN, die zou beslissen over de wraking van de rechters van de IKNiSP SN en tuchtkamer van de SN in de zaak van verzoeker.
- 3 Voor het overige zijn de feiten vergelijkbaar met die in zaak C-509/20.

Korte uiteenzetting van de motivering van de verwijzing

- 4 Het verzoek om overdracht van het dossier naar de tuchtkamer van de SN is ingediend bij de SN, zodat moet worden verduidelijkt of een dergelijk verzoek

ontvankelijk is in het licht van de door het Hof bij beschikking van 8 april 2020 getroffen voorlopige voorziening.

- 5 Uit de rechtspraak van het Hof volgt dat de SN, voor zover deze rechter uitspraak kan doen over vragen die verband houden met de toepassing of de uitlegging van het Unierecht, valt binnen het stelsel van rechtsmiddelen op de onder het Unierecht vallende gebieden in de zin van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU (beschikking Hof van 8 april 2020, C-791/19 R, punt 38). De IKNiSP SN, waarin de verweerder in deze zaak zitting heeft, is bevoegd ter zake van het Unierecht, ten minste in zaken op het gebied van de bescherming van de mededinging, de consumentenbescherming en de marktregulering. De onderhavige zaak betreft daarentegen de vraag of het, in een lidstaat, mogelijk is rechter te zijn – die uitspraak doet in zaken die onder het Unierecht vallen – wanneer de benoeming tot rechter heeft plaatsgevonden krachtens nationale bepalingen en in omstandigheden die in elke zaak leiden tot schending, in de zin van het Unierecht, van het recht van een partij op de behandeling van haar zaak door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat vooraf bij wet is ingesteld.
- 6 De brief van de voorzitter van de IKNiSP SN van 8 juli 2020 is behandeld als verzoek om de zaak aan die kamer over te dragen voor een uitspraak over de vraag of de tuchtkamer van de Sąd Najwyższy dan wel de IPIUS deze zaak kan behandelen. Aangezien in deze zaak prejudiciële vragen zijn gesteld, rijst de vraag of het verzoek tot overdracht van de zaak ontvankelijk is in een zaak die reeds door een andere kamer van de SN aan het Hof is voorgelegd en die om soortgelijke redenen als de tuchtkamer van de SN geen gerecht is in de zin van het Unierecht (zie beschikking van het Hof van 8 april 2020, C-791/19 R), en die zich dient uit te spreken over vragen die voorwerp zijn van het arrest van het Hof van 19 november 2019, C-585/18, A.K. e.a.. (hierna: „arrest A.K.”).
- 7 De toelichting op **de eerste vraag** is identiek aan die op de eerste vraag in zaak C-509/20.
- 8 **Wat betreft de tweede vraag:** deze volgt uit de andere opbouw van het verzoek om een conservatoire maatregel die verzoeker in de onderhavige zaak die heeft geformuleerd. Verzoeker verzoekt namelijk om voorlopige maatregelen in de vorm van onder meer een bevel aan verweerder 1 om zich te onthouden van handelingen die verband houden met de rechtsbedeling en van iedere andere handeling die verband houdt met de hoedanigheid van rechter bij de SN, en in de vorm van nietigverklaring van de gevolgen van de uitoefening van bovengenoemde bevoegdheden en verplichtingen voor de duur van de voorlopige maatregelen; alsmede een bevel aan verweerder 2 om voor de duur van de procedure verweerder 1 te weerhouden van handelingen waarvan de uitvoering verband zou houden met het functioneren van de organisatiestructuur van verweerder 2.
- 9 Hoewel de kodeks postępowania cywilnego (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „k.p.c.”) de keuze van de conservatoire maatregel aan de

voorzieningenrechter overlaat, neemt dit niet weg dat de vorm van de door de eiser verlangde conservatoire maatregel onbekend is in het Poolse recht. De verzochte maatregelen dienen niet om verzoekers rechten te beschermen, aangezien verweerders al de uitspraak hebben gedaan waaraan verzoeker zijn procesbelang ontleent. De bepalingen van het k.p.c bieden de mogelijkheid om de rechten en verplichtingen van partijen of deelnemers aan de procedure gedurende de procedure te waarborgen binnen de grenzen van de rechten en verplichtingen die voortvloeien uit de rechtsverhouding tussen deze partijen. Een eventueel verbod voor verweerder 1 om uitspraak te doen in gedingen die niet verzoeker betreffen, zou betekenen dat de maatregelen niet inter partes zou worden verleend, zoals een vaste rechtspraak veronderstelt. Uit de motivering van het verzoek om maatregelen blijkt dat verzoeker, naar zijn mening, handelt in het algemeen belang.

- 10 Bovendien stelt de Poolse wet aan de toepassing van conservatoire maatregelen de voorwaarde dat de vordering aannemelijk wordt gemaakt. Naar nationaal recht bestaan er geen beschermende maatregelen als die waarom verzoeker heeft verzocht. Een dergelijke maatregel kan dus – daar artikel 47 van het Handvest van de grondrechten niet van toepassing is – alleen worden afgeleid uit artikel 19 VEU of uit het algemene beginsel van het recht op toegang tot een gerecht. Thans worden verzoeken van partijen in de nationale procedures tot wraking van rechters die zijn benoemd onder de omstandigheden als beschreven in de zaken C-487/19 en C-508/19, of verzoeken om hervatting van de procedure juist onderzocht door dergelijke rechters en door hen afgewezen. In die omstandigheden bieden de klassieke rechtsmiddelen die in het nationale recht bestaan voor partijen in procedures met een Unierechtelijk aspect voor de Poolse rechterlijke instanties geen garantie van het recht op een effectieve rechterlijke bescherming. Het bestaan van de vordering zelf hangt dus af van het antwoord van het Hof op de in zaak C-508/19 gestelde vragen en van de voorwaarde dat de SN in het nationale recht de mogelijkheid van het relevante verzoek creëert in het kader van de procedure tot vaststelling of verweerder 1 een bepaalde rechtsbetrekking heeft met een derde (in casu verweerder 2, te weten het SN).
- 11 De tweede vraag heeft derhalve tot doel van het Hof te vernemen of er in zaken die betrekking hebben op de rechtsstaat, op grond van het Unierecht een verplichting bestaat om een beschermende maatregel op te leggen als die welke in de vraag wordt genoemd.
- 12 Volgens de SN moet een conservatoire maatregel in die vorm worden onderscheiden van de in het Unierecht bekende opschorting van de toepassing van de nationale bepalingen ter verzekering van de rechterlijke bescherming van de rechten die de justitiabelen aan dat recht ontleen (arresten van het Hof van 13 maart 2007, Unibet, C-432/05, EU:C:2007:163, punt 41; 19 juni 1990, Factortame e.a., C-213/89, EU:C:1990:257, punt 19). De door de verzoeker gevraagde voorlopige of daarmee verwante maatregel waarborgt ongetwijfeld een hoog niveau van doeltreffendheid van het Unierecht op effectieve rechterlijke bescherming bij een onafhankelijk en autonoom gerecht dat bij wet is ingesteld.

SN beklemt oont dat de in het Poolse rechtsstelsel bekende soorten processuele instrumenten, zoals een verzoek tot wraking van een rechter bij de tuchtkamer van de SN of een verzoek tot heropening van de procedure die heeft geleid tot de beslissing van de tuchtkamer van de SN, thans niet toegankelijk zijn voor partijen.

- 13 SN merkt op dat er noch in de periode na het verzoek om een prejudiciële beslissing in zaak C-585/18, noch na het arrest A.K. en de beslissingen van de IPIUS SN waarbij dit arrest ten uitvoer is gelegd, sprake is geweest van handelingen van de tuchtkamers voor rechters in eerste aanleg die zouden zijn gebaseerd op het Unierecht (bijvoorbeeld door bij de strafkamer van de SN een verzoek om conservatoire maatregelen in te stellen, of door deze kamer dan wel het Hof een rechtsvraag voor te leggen). Dit suggereert dat het gehele tuchtsstelsel dat sinds 2017 in werking is, berust op mechanismen voor de personele selectie die niets gemeen hebben met een gerechtelijk systeem dat de waarden van het Unierecht eerbiedigt. In deze omstandigheden kan verzoekers betoog met een „originele” opvatting van bescherming geen verbazing wekken. Aangezien een voorlopige maatregel met een dergelijke strekking evenwel onbekend is in het Poolse recht, kan hij alleen door een creatieve uitlegging van de bepalingen van de k.p.c. worden opgelegd indien wordt vastgesteld dat de Unienorm een dergelijke oplossing vereist.
- 14 De toelichting op **de derde vraag** is identiek aan die op de tweede vraag in zaak C-509/20.
- 15 De toelichting op **de vierde vraag** is identiek aan die op de derde vraag in zaak C-509/20.
- 16 De toelichting op **de vijfde vraag** is identiek aan die op de vierde vraag in zaak C-509/20.
- 17 Volgens de SN wordt **de toepassing van de versnelde procedure** met betrekking tot de eerste vraag gerechtvaardigd door de noodzaak de twijfels weg te nemen ten aanzien van de materiële werkingssfeer van de beschikking van het Hof van 8 april 2020, en met betrekking tot de tweede vraag door de noodzaak het verzoek om conservatoire maatregelen te onderzoeken bij gebreke van gronden in het nationale recht voor een maatregel die niet is bedoeld om rechtstreeks het recht van verzoeker op toegang tot een gerecht te beschermen, maar die is ingegeven door het algemeen belang om de werking in Polen van een rechtsstelsel dat aan de vereisten van het Unierecht voldoet, te waarborgen. De beperking van de draagwijdte van het verzoek om behandeling volgens de versnelde procedure is ingegeven door de weigering om een dergelijke procedure toe te passen in zaak C-508/19. Bovendien heeft de Sąd Najwyższy het in het kader van de geschiktheidstoets van de procedures op het niveau van de Unie inzake de bescherming van de rechtsstaat, passend geacht het Hof te verzoeken om na te denken over mogelijke toepassing van het precedent uit het arrest van 31 januari 1984, Commissie/Verenigd Koninkrijk (40/82, EU:C:1982:285), in de vorm van een soort gedeeltelijk dictum.

- 18 De beslissing om dezelfde vragen voor te leggen als die welke al eerder zijn voorgelegd in zaak C-508/19, is gemotiveerd door de inhoud van de Aanbevelingen aan de nationale rechterlijke instanties over het aanhangig maken van prejudiciële procedures (PB 2019, C 380, blz. 1, punt 27).